

Шкіль Анна Сергіївна

студентка Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ

Науковий керівник:

Ядловська Ольга Степанівна

кандидат історичних наук, доцент
кафедри соціально-гуманітарних
дисциплін Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ.
(м. Дніпро, Україна)

РОЛЬ ДЕРЖАВНОЇ МОВИ У СТАНОВЛЕННІ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Актуальність теми дослідження визначається тим, що за нових умов державотворення, роль рідної (української) мови як важливого чинника у встановленні незалежності країни значно зростає, і вона стане своєрідним способом об'єднання народу.

У наш час великі мовознавці та політики розглядають рідну мову як фактор консолідації, особливо А. Бурячко, І. Ющук, В. Лизанчук, В. Радчук, І. Дзюба, М. Томенко, Д. Павличко, Л. Коскін та інші. Однак їх дослідження є відносно загальними..

Метою цієї роботи є довести вирішальну роль української мови у встановленні незалежності країни, а завдання полягає не лише в доведенні ролі рідної мови в національному істеблішменті, але і в окресленні методів упровадження мови в практику державного устрою на новому етапі.

Україна здобула незалежність у 1991 р., і це була епохальна подія в історії нашого народу, яка відкрила сенс існування, зробивши її не просто країною, а самодостатньою та креативною європейською країною з усіма її характеристиками сьогочасного демократичного світу.

Нація (лат. *patio* – народ, плем'я) – історично сформована стійка спільність людей, об'єднана економічними, територіальними, мовними та культурно-психологічними зв'язками [1, с. 106]. На сучасному етапі становлення в Україні відбувається створення політичної нації – інноваційної політичної реалії, нового етнополітичного феномена демократичного суспільства [2, с. 411]. Відповідно до політичної теорії, нація – це, перш за все, політична (соціальна) спільнота, яка об'єднує всіх громадян якоїсь однієї держави незалежно від їхнього етнічного та соціального походження, культурно-мовних та інших особливостей [3, с. 134]. Недарма західні вчені давно називали такі спільноти, як «соціальні нації», «національні нації» та / або «політичні нації». Однак політична нація – це не лише населення країни та не лише громадянс-

тво, а насправді спільнота, яка об'єднана (зазвичай, але не завжди) за допомогою спільної мови, загальних символів, лояльності до країни та її законів, спільної волі, спільності інтересів, спільної надії на майбутнє тощо.

Певні політичні сили, повністю зрозумівши роль рідної мови у формуванні країни, досі намагаються різними способами зруйнувати поширення української мови як національної. Основною спробою було надати російській мові статус офіційної шляхом штучно створеної проблеми «російськомовного населення». Ось чому демократичне суспільство нашої країни має зробити все можливе, щоб не допустити запровадження російської як офіційної (або державної) мови та прагнути відродити рідну мову на своїй землі.

Тому створення Української держави спочатку полягає у створенні зрілої країни. Це стосувалося всіх європейських країн, які успішно звільнилися від іноземців. Ми зробимо те саме [4, с. 12].

Хоча Україна вступила у друге десятиліття національного суверенітету, психологія рабства та комплекс неповноцінності вкорінені в серцях багатьох українців. Прикро те, що ми не можемо усвідомити, що ми така ж країна, як Франція, Німеччина, Іспанія, Італія та інші. Для когось добре те, що нове покоління українців виростає, ігноруючи національну гордість та національні ідеї, не відчуючи національної належності. Український народ був настільки міцно втиснутий у посилену марксистську догму, що вже навіть не вірив у перспективу розвитку країни. Певною мірою українці мають рацію, оскільки Україна всі роки після проголошення національної незалежності й до Помаранчевої революції перебувала у важкій соціально-економічній кризі. Саме в ті роки з'явився девіз: «Навіщо мені така незалежність, якщо я став злидарем?».

Стати вільною людиною й вільною нацією можливо лише в тому випадку, якщо немає загрози національній мові, духовності, традиціям, культурі, а уряд гарантує та розвиває соціальну справедливість. Інакше кажучи, там, де переважає національна ідея.

Національна ідея – це творець, захисник, відновлювач і будівничий державності народу, його рух свободи, вищий рівень самоусвідомлення, ознака інтелектуальної зрілості, його здатність впливати на формування позитивного для себе політичного міжнародного клімату [4, с. 705]. «Українська національна ідея впродовж невольничих століть рятувала наш народ від загибелі. Вона була вірою в нашу державу, демократичну, європейську майбутність. Сьогодні це – життєво мобілізаційна мотивація для творчих вчинків уже звільненого народу в ім'я збереження й ненастанного вдосконалення своєї держави. Це та гідність, яка обертає рабську психіку в свідомість вільної людини, а народові дає безсмертя» [4, с. 13].

Тому мову першого Президента України М. Грушевського розглядають як культурну та національну силу, він завжди вважав, що українська ідеологія є політичною та мовною єдністю.

Ось чому лідер країни, зокрема України, повинен розуміти мову корінних народів та значення національної мови краще, ніж мовознавці та письменники.

менники. Перш за все це зброя, і це завжди розуміли наші вороги. Навіть сьогодні вони прагнуть забрати цю зброю у нас, щоб люди могли швидко стати покірними масами. Уся наша історія та болісний досвід переконали нас у тому, що справжнім гарантом незалежності України має бути добре захищена національна мова, і про це слід подбати [5].

Державна мова є інструментом гармонії та єдності всіх громадян країни навколо етнічних питань, а також інструментом захисту добробуту громадян і захисту їхніх інтересів. Якщо суспільство не буде повністю використовувати офіційну мову, воно зазнає величезних екологічних, політичних, духовних та інтелектуальних втрат [6]. Це включає стратегію розвитку України, процес розвитку сучасної української політичної держави та її національну самосвідомість. «Мова належить усім, точніше б сказати, вона як витвір людської природи і розуму не належить нікому. Мова світить усім, як сонце, і нею, як повітрям, має дихати всякий, хто того захоче» [7].

Українська мова – це не лише мова українців, жителі України всіх національностей мають право на спілкування в єдності з людьми, потребу досягнення порозуміння та порядку в спільному домі. Мова українського громадянства державно-єдина, яка може інтегрувати українське суспільство в одну країну. Жодна інша мова не може виконувати цю функцію. Навпаки, інша мова може розділити людей навпіл, чого багато хто й добивається [7].

Мова – це оплот народу, знакова риса країни, скарбниця культурної спадщини та засіб спілкування й консолідації суспільства [8]. Мовні питання є основними та перехідними для кожного українця. Основною мотивацією для українців отримати статус є необхідність захищати себе, і мова тут має вирішальне значення. Потреба в боротьбі за національне омолодження та повна функціональність української рідної мови об'єднала всіх нас у боротьбі за національні права.

Тому сьогодні в Україні ми маємо реальну ситуацію: 1) існує країна під назвою Україна, політичні кордони якої визнані міжнародним співтовариством; 2) назва держави визначається корінним народом, який формувався на її території протягом тисячоліть, його ім'я – українці; 3) цей етнос становить абсолютну більшість населення держави (77,8 % – 2001 р.); 4) ця нація має свої давні традиції та українську мову; 5) статус української мови як національної мови юридично визнаний в Україні [9]. Ось чому без вільного розвитку української мови та її нормального функціонування в галузі освіти, культури, сфери послуг, державного управління та інших систем неможливо побудувати сильну та процвітаючу країну. Усім відомо, що важливою умовою консолідації країни є також створення єдиного інформаційного простору, у якому мова постає ключовим елементом, що об'єднує країну в єдиний організм.

Україномовна національна інтелігенція повинна відігравати головну роль у цьому питанні. На жаль, її формування лише розпочалось. Як ми всі знаємо, поки професори, викладачі, лікарі та інженерно-технічна інтелігенція не говорять українською мовою під керівництвом державної влади на всіх рі-

внях, на чудеса сподіватися не слід. Сьогодні Україна повинна відродити національну еліту, що сприятиме консолідації всього суспільства.

У наш час збереження національних традицій є особливо важливим. Завдяки їм національну мову можна використовувати й розвивати, а без нації вона не може існувати, оскільки відмова від національної традиції та рідної мови рівнозначна відмові від нації. Ось чому необхідно зберігати та примножувати її національну традицію – рідну мову. Тільки так можна гарантувати нормальний розвиток людства. Висвітлюючи провідну роль рідної мови (української) у формуванні сучасної національної мовної особистості, можна побачити подальші дослідження цього питання в майбутньому.

1. Коломієць М. П., Молодова Л. В. Словник іншомовних слів. Київ: Освіта, 1998. 190 с.
2. Пірен М. Формування політичної нації – важлива умова державотворчого процесу в Україні. *Вісн. НАДУ*. 2004. № 3. С. 411–419.
3. Основи етнодержавознавства: підручник / за ред. Ю. І. Римаренко. Київ: Либідь, 1997. 656 с.
4. Павличко Д. Українська національна ідея: Статті, виступи, інтерв'ю. Документи. Київ: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2004. 771 с.
5. Лупій О. Мова як надійна зброя. *Слово Просвіти*. 2005, 19 трав.
6. Жук Ю. Державна мова – категорія економічна й виховна. *Персонал*. 2005, 16 берез.
7. Радчук В. Українська мова на зорі третього тисячоліття. *Дивослово*. 2003. № 9. С. 2–6.
8. Дзюба І. М. Починаймо з поваги до себе. Київ: Вид. центр «Просвіта», 2002. 59 с.
9. Кот С. Мова і політика. *Українське слово*. 2005, 30 берез.

Шубенок Тамара Іванівна
старший викладач кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

МЕТОДИКА ЧИТАННЯ ТЕКСТІВ З ЕЛЕМЕНТАМИ ПОЗИЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

У сучасних умовах викладачі закладів вищої освіти постійно шукають шляхи найбільш ефективних методів навчання студентів, які обумовлені швидким розвитком суспільства. Викладачі іноземних мов докладають зусиль для підготовки спеціалістів, які не тільки володіють навичками різних видів читання спеціалізованої літератури, але й навичками усного мовлення. Це забезпечує випускнику вищого навчального закладу здатність бути кон-